

*«Alle pikene løper til vinduet ...
...for å se på fjordene»*

Noen miljøutfordringer i nordlige fjorder

v/ Svanhild Andersen

Innlegg på Finnmark naturvernforbund sitt årsmøte

17. mars 2012

Innledning

Alle pikene løper til vinduet...

En barneregle for å huske Finnmarks fem største fjorder (Altafjorden, Porsanger, Laksefjorden, Tanafjorden, Varanger), og en tekst av Marion Palmer

Fjorder synliggjør til dels noen andre miljøutfordringer enn om man kun har fokus på kyst.

Mitt utgangspunkt for å snakke om miljøutfordringer i fjorder:

Fiskeripolitikk, småskalafiske, økologiske forandringer og tradisjonell kunnskap/lokal økologisk kunnskap om fjorder

Protest mot stordriftsfiske på fjordene... et eksempel fra Revsbotn på 1950-tallet

"...to båter med kraftige maskiner (som) sleper noten etter bunnen og soper med seg alle levende og døde ting. Når dette blir praktisert på gottfiskfjorden [gytefjorden] kan en og hver tenke seg resultatet. Vi småbåtfiskere er av den oppfatning at når staten bygger store og moderne havgående båter med allslags teknisk utstyr, så var det ikke meningen at disse båter da skal drifte inne på trange fjorder til stor skade for hjemmefiskerne." (Kokelv Fiskarlag, 1954).

Sildefisket på fjordene - 1960-tallet

”Vanligvis siger silda inn i fjorden i oktober og torsken følger etter. Fjordfiskerne får sin sjanse, men så kommer sildeflåten og setter en stopper for all bruk av faststående redskaper. Dette har gjentatt seg gang på gang de senere år, og det er fjordfiskerne som må betale gildet. Småsilda er selvsagt åte til torsken, og når fjorden blir kjemisk rensert for åte, forsvinner også torsken til slutt. Og i hver håndvending er fjorden gjort til dødt hav hver eneste høst og vinter. Fjordfiskerne må pent se på dette og kan bare i vrede søke til sine forgjeldede hjem med et minimum av fortjeneste. De hadde sjansen til et godt høst- og vinterfiske, men sildeflåten tok den fra dem igjen. Urettferdigheten i dette, er opplagt for alle og en hver.”

Kokelv Fiskarlag:

Elias Eliassen, Edvard Nilsen, Paul Andersen, Peder R. Pedersen

Porsanger – lokale observasjoner av økologiske forandringer:

(oppsummering av noen intervju i Fávllis-prosjektet)

- Reduksjon i så og si samtlige fiskebestander
- Tareskogen (et viktig oppvekstområde for yngel) mer eller mindre borte
- Vekst i bestander av kystsel
- Vekst i kråkebollebestanden
- Kongekrabben (en fremmed art) har etablert seg i fjorden

Utdrag fra film om Porsangerfjorden fra samme prosjekt:

<http://vimeo.com/36280365>

Sydvaranger Gruve, Kirkenes

08.03.12 Kunngjøring (fra KLIF sin hjemmeside)

Søknad om endret tillatelse fra Sydvaranger gruve.

Sydvaranger Gruve (SVG) i Kirkenes søker Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) om permanent tillatelse til å bruke vannbehandlingskjemikaliet Magnafloc 1707. SVG søker også om økte rammer for den totale mengde flokkulanter og koagulanter (Magnafloc 10/155 og 1707) som kan benyttes i produksjonen fra 35 tonn/år til 60 tonn/år.

De omsøkte tonnasje gjelder innholdet av aktivstoff i produktene. Av dette vil Magnafloc 10/155 og 1707 utgjøre hhv 50 tonn og 10 tonn. De aktuelle kjemikaliene søkes sluppet ut med avgangen til eksisterende sjødeponi i Bøkfjorden.

I tillegg søker SVG om tillatelse til et mellomlager inntil 100 m³ oljeforurensede masser i gruveområdet i Bjørnevann.

Vi ber om eventuelle uttalelser til søknaden innen 11. april 2012.

Fra facebook-side

Her er bilde av bannerne
NU hadde hengt opp i
forbindelse med
Kirkeneskonferansen.
Disse ble beordret fjernet
så snart ordføreren fikk se
de.

Nussir søker om tillatelse til drift av kobbergruve i Kvalsund, Finnmark (2010/397)
(også fra KLIF sin hjemmeside)

26.01.12 Kunngjøring i Altaposten, Finnmark Dagblad og Norsk lysningsblad om at Nussir ASA søker om uttak av ca. en million tonn masser per år innledningsvis med en mulig økning til ca to millioner tonn per år. Høringsfrist er 9. mars 2012.

Uttaket vil gi en tilsvarende produksjon på 25-50.000 tonn kobberkonsentrat per år. Mineralholdige avgangsmasser fra oppredningsprosessen (ca 2.800, økende til ca 5.500 tonn /dag) planlegges lagt i et kontrollert sjødeponi i Repparfjorden. Avgangen vil innholde rester av flotasjonskjemikalier.

Det er tidligere deponert gruveavgang i den grunnere delen av fjorden. Nussir planlegger nå et deponi lenger ute i fjorden på 90 meters dyp.

Tiltaket er konsekvensutredet etter plan- og bygningsloven og er til behandling i kommunen.

«Fjorddeponi må utredes bedre»

Fra Fiskeridirektoratets nettside, om en fellesuttalelse:

<http://www.fiskeridir.no/fiske-og-fangst/aktuelt/2012/0312/fjorddeponi-maa-utredes-bedre>

«– Vi bør unngå en bit-for-bit-utbygging i fjordene. Fjorddeponier som kan føre til alvorlig kjemisk og fysisk forurensning bør ikke godkjennes før en helhetlig plan for forvaltningen av fjordene er på plass.

Det sier Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) og Mattilsynet i et svar til Fiskeri- og kystdepartementet .

Departementet har bedt om innspill til en strategi for mineralnæringen.

De fire etatene påpeker en rekke mangler ved eksisterende konsekvensutredninger og foreslår blant annet at det:

etableres miljøtesting av gruvekjemikalier utarbeidet av sentrale myndigheter

stilles samme krav til gruveindustriens bruk av kjemikalier som for annen industri

De fire mener det bør utarbeides en helhetlig plan for bruken av kysten og fjordene, på samme måte som for havområdene.»

(Publisert: 14.03.12)

Begrunnes bl.a. med oppdrettsinteresser

«Viktigere for matproduksjonen

Gruver som allerede er i drift og som deponerer avfall i fjorder, ble satt i drift da kunnskapen om miljøeffekter var mindre og verken naturmangfoldloven eller vannforskriften var innført.

Siden den gang er fjordene blitt langt viktigere for matproduksjonen ettersom havbruksnæringen har kommet i tillegg til tradisjonelt fiske.

Derfor er det av stor betydning at fjordene blir forvaltet på en måte som ikke går ut over matproduksjonen, mattryggheten, det biologiske mangfoldet eller økosystemenes egenart.»

Stadig flere oppdrettsanlegg i nordlige fjorder

- Økende konkurranse om fjordarealer; inkludert gyteområder
- Forurensing fra fôr og avføring fra oppdrettsfisk
- Fisk skyr fjorder med oppdrett?
- Fisk beiter rundt merdene?
- Rømming (mye oppdrettslaks i mange elver) – genetisk forurensning
- Lakselus (mindre lus i nord enn i sør; et av argumentene for vekst i oppdrettsnæringa i nord)
- Gift fra avlusingsmidler?
- Hvor mye fisk til hver kilo oppdrettsfisk?
- Internasjonal solidaritet?

Kongekrabben...russekrabben...

- *Paralithodes camtschatus*
- Både ressurs og en uønsket art

På norsk svarteliste i Artsdatabanken; på høyrisikolista

- ”Kongekrabben kan representere en trussel mot både bunndyrfauna og torskeyngel, det siste med bakgrunn i at den er vert for flere parasitter og sykdomsframkallende mikroorganismer, bl.a. en dødelig blodparasitt som kan overføres til torskeyngel.”

Men som det også pekes på:

- ”Kongekrabben er også en betydelig ressurs. Det er derfor ikke enkelt å finne fram til forvaltningsformer som er i tråd med bærekraftig ressursforvaltning, samtidig som internasjonale krav til ivaretagelse av det biologiske mangfoldet skal oppfylles”.

Krabben vandrer vestover og sørover, og inn i stadig flere fjorder.
Økologiske konsekvenser?

Naturmangfoldloven (fra 01.07.09)

§ 8. (*kunnskapsgrunnlaget*)

- Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.
- Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

Er relevant også for Naturvernforbundet sin kystkampanje.

**Hva nå? Hvilken innfallsvinkel velger
Naturvernforbundet i sin kyst- (og fjord...)kampanje?**

**En kampanje som også innbefatter tradisjonell/lokal
kunnskap om tilstand og utvikling i fjordene?**

Takk for oppmerksomheten!